

Yin ajiël Australia?

Are you leaving Australia?—**Dinka**

Në të bîn rëer thîn dët, yin alëu ba thiac ke yî ye ariomdu dôm na jâlë Australia. Të ye yin dhiac ke yî ye dôm, ku ye thää yîndî, ee tō në kajuëc yeke ja kaŋ tiŋ, ka cît ye ariom ɣo yen ye dôm yin, pan yen le yin thîn, ye thää yîndî ye ba lɔ nök thîn, ku thää yîndî yen ë cîn rëer Australia.

Në wët ë lööŋ kuötiic kek lëu bîk bî tāk ye rac, yen athiekic arët ba thää bîn jääl dac lëk Centrelink na lëu rɔt. Të pucoth dhil bî tāk ariomdu ke yin liu thîn ee ka tō në pîr du yic abën kaŋ thiöŋ. Na kënë lëk Centrelink, ariomdu alëu bî cɔk akääc na nyiääŋë Austrlia piny. Centrelink alëu bî luööp ë Australia's immigration department (mëktëm de Australia muk lon ë kɔc ye bën ku kɔc jiiël) na jiël yin ka lɔ dhuuk Australia. ɣok alëu buk ë lëk kāk looi bok ariom du dhiëel tëde ke yin liu Australia ku kaam cî yin dhuuk.

Lëk böth kāk anyooth lööŋ ke tō tënë ariöp kuötiic yeke diöm kɔc ku anyooth ë kek kärke ya anyuuth kepëc. Muk në yî nhom, lon lëu ben naŋ kök kek tuööm kekë të pîr yin thîn kek lëu bîk ariöm ë wëu maac rac ka ye riööp kök yök kek pan peei cie Australia.

Ba gëk ke ɣa ye dôm?

Në kuat ariööp abën

- Të bîn thiac ke yin ye ariomdu yök ke yin cî jääl Australia, yin adhil ba athiëm ye kɔc në ariomdu yic ya tiääm. Kän aye nyucoth, cîtmen, na ye yin dôm në Disability Support Pension, ke yin agëk ke yî raan cîn kë lëu ë luçi, ka yekë ariööp juëc kök (cîtmen. Family Assistance, Pareting Payement, ariom de diär jɔkɔ, ariom de mîth ë thukuul lɔ tuen), yin adhil ba gëk ke yin ye raan Australia (cît, yin acie jiël ba jal lɔ kuëk roor Australia).
- Kuat atiëm ëkë ye yök ku ka kuk ë cieŋ tō ka yin yen ye luöŋ yî abî dhiac ke ye looi ë yin tō pan dō cie Australia. Na cî ka ye ke yök ka yekë ka kuk ë cieŋ röt juak bîk yet akër yenë ariöp jal nyaai ke yin ɣot ë yî liu, ke ariöm du abî teemkōu në kuer cît të ye luöŋ ye na tō yin

Australia. Na cî ariom du teemkōu ke yin tō pan peei cie Australia, yen acie rɔt bër lëu bî dhuök yin ke yî ɣoot pan dō cie Australia.

- Yin adhil ba ya dhiac ke yî looi ka kek kɔc tənɔŋ yin ke yî liu Australia. Cît men, yin adhil ba kë cî rɔt geer ë rëer du yic ku nyucoth ë lëk ye Centrelink ke thiëc yin. Ariom du alëu teem kōu të cî looi yin ye.

Age Pension

Yin alëu ba Age Pension ya yök abën në kaam liu, në dō yic, ka yeke dôm yin alëu bîk röt geer ë thää cî yin ëke liu Australia në läät ka 13 yiic. Yen alëu bî rɔt geer pei na ca liu Australia në läät juëc wër 26.

Austudy

Na ye yin dhöŋ ë thukul kuën ë thää juëc, yin alëu bî yî dôm Austudy aŋet në läät ka 13 yiic ë liu thin cekic ku gëk thîn ke yin ye dhöŋ ë thukul cî rɔt gätpiny (cîtmen, thää de ajatha ka ajatha ë löŋ thin kɔr), ka në thää yen cîn liu abën na ye wët ë piöc dët ca lööm keye bak de kööth Australia ye thää abën.

Carer Payment and Carer Allowance

Na jiël raan yen muk kekë yin, ke yin alëu bî yî ya dôm Carer Payment ku/ka Carer Allowance në läät ka 13 yiic ke kaam thin cîn liu etök (na ye yin kuën yin ë thukul pan dō cie Australia yin alëu bî yin ya dôm Carer Payment në läät wër 13 në thää kök).

Na cî raan yen muk jiël kekë yin, abën yin alëu bî yî ya dôm Carer Payment etök ku/ka Carer Allowance në nin kök ë rëthpat cî döŋ roor ë ruönic ëke kënë ke luöŋl nhîim. Nin juëc ke rëthpat ye ke puöŋ ë ruön tökic aye nin ka 63. Na ye meth yen muk kɔŋ run cie 16 ku atō Australia kekë raan cî kek röt thiaak, Carer Allowance (kua acie Carer Payment) alëu bî ya dôm yin ke yî liu Australia aŋet ë läät ka 13 ke cîn lon ë nin ke rëthpat.

Na ye yin raan muk tik/moc yen ye dom e Age Pension ka Disability Support Pension ke yen aleu bi rot tenen yin ba ya dom e Carer Payment beric na ye te le yin e bel kok yiic nong amat e muock de koc kek Australia (tin e bak do yic).

Disability Support Pension

Disability Support Pension aleu bi ya dam bec e laät ka 13 tueej ke yiic ci raan eke liu. Yen aleu dam ke beric na:

- Tuaany yin aretic ku yin ajiel Australia ke yi ci ber lo dhuuk, **ka**
- Akuen e thukul ci gam ke ye koth e thaa ben pan do cie Australia, **ka**
- Te ci yin jaal Australia ne Aléthbor 1 2004 ku aci lek yin e thaa kene lon dek yin abi ya dom ke cin ke gel ee, ku yin aken ber lo dhuuk Australia gal e thaa gon e. Na yene ke loi rot, ke aleu ban dhuuk Australia ba kény ku gal ber jaal pei kek ajuir puoth e yam. Na, ne wet do yic, yin al dhuuk ba ben e reer Australia, ke yin abi lon e laät ka 13 kan tiit yic (agut te cin tok de e kek to tuej ke tiaam) wet de jiel kok both ke.

Yen aleu bi rot looi tenen yin bi dom aricom du yic ya ber na ye te le yin e bel kok ke nong mat e muock de koc niop kek Australia. Kan akolkol ee rot leu na ye te ye yin raan ci "guop nan njakdiit ci leu yen luol" (tin e bak do loi etok).

Family Tax Benefit

Yin aleu ba Family Tax Benefit ya dom ke yi liu Australia aget ne run ka diak ke liu cekic. Ne laät tuej ka 13 kek liu raan eke aricom ye Family Tax Benefit Part A ku Family Tax Benefit Part B aye kek gam aben (na ye kek yeke dom yin), cot e piny de aricom Family Tax Benefit Part A te ci e kaam kan thok.

Löönj ci kek kuany ato na ye te le yin dhuuk Australia e kaam koor. Tin "kaam koor yene dhuuk" e bak de 4 awerej kan ne lek juic

Koc ci kek ya gam Family Tax Benefit ci taau e wet yen raan nong bihaa ke reer cekic (citmen. bihaa yeke gam koc ci rot thiaak) aben acie yeke dom e kaam thin cien liu, agut te cine wet e liu laaric ne Special Benefit cok. Na ci Family Tax Benefit gam e taau e wet nong raan biha de gel e reer cekic, ke yin **aci leu** bi yi dom keyi liu Australia.

Mature Age Allowance, Partner Allowance, Widow Allowance, Mobility Allowance, Pensioner Education Supplement

Yin aleu bi dom ariöop kak e laät ka 13 yiic kek liu yin eke. Na kuén yin e thukul pan do cie Australia ke yin aleu bi yi ya dom e laät wer 13 e thaa kok (nong Mature Age Allowance, Mobility Allowance ku Pensioner Education Supplement).

Newstart Allowance

Yin aleu bi yin dom Newstart Allowance e kaam thin cin liu e thaa koc kek kua acie laät wer 13, kua etok na ye liu ye:

- bi goor e yilany de tuaany tuöom ka ye (cit. yilany tuaany nyic de ka wen cie to Australia)
- bi lo tenen dhieth ka yen nong kerilic aret cie yok (citmen. kény e raan gal yen ci taac nong tuaany rilic aret ka tueeny apeidit, ka na ci gal yién thou), **ka**
- ne wet de humenteren (cit. döoc e meth pan peei, mec de raan ka kuer e lonj).

Yin abi ya koc ba nan ka nyuocth e kek ye wet enu yen wic yin cäth.

Yin aleu bi yi dom Newstart Allowance e piöoric kek Armed Forces Reserves.

Parenting Payment

Yin aleu bi yi ya dom Parenting Payment etok e laät ka 13 yiic kek bin ke liu (na kuén yin e thukul pan do cie Australia ke yin aleu bi yi dom ne laät wer 13 ne thaa kok).

Na ye yin dom ne Parenting Payment (raan reer yetok) ne wet ci raan e ci wek rot thiaak thou, yen aleu bi rot looi tenen yin bi aricom du yic ber na koc e bel kok yiic nong amat e muock de koc niop kek Australia (tin te do awerej kanic).

Sickness Allowance

Yin aleu bi yin dom Sickness Allowance e kaam thin cin liu e thaa koc kek kua acie laät wer 13, kua etok na ye liu ye:

- bi goor e yilany de tuaany tuöom ka ye (cit. Yilany tuaany nyic de ka wen cie to Australia)
- bi lo tenen dhieth ka yen nong kerilic aret cie yok (citmen. kény e raan gal yen ci taac nong tuaany rilic aret ka tueeny apeidit, ka na ci gal yién thou), **ka**
- ne wet de humenteren (cit. döoc e meth pan peei, mec de raan ka kuer e lonj).

Yin abi ya koc ba nan ka nyuocth e kek ye wet enu yen wic yin cäth.

Special Benefit

Yën abën yïn **aci læu** bï yïn döm Special Benefit ë kaam cekic yen cïn liu, agut të yen liu ye:

- bï göör ë yilany de tuaany tuööm ka ye (cït. yilany tuaany nycic de ka wën cie tï Australia)
- bï lo tënë dhiëth ka yen nçj kerilic arët cie yök (cïtmen. këny ë raan gçol yen cï täac nçj tuaany rilic arët ka tuëny apeidit, ka na cï gçol yiën thou), **ka**
- në wët de humenterën (cït. döoc ë meth pan peei, mëc de raan ka kuër ë lõj).

Yïn abï ya kçr ba naç ka nyuçth ë kek ye wët ëju yen wïc yïn cäth.

Ariçp tënë raan liu Australia acie tï tënçj raan ye döm në Special benefit yen cï täau ë wët nçj yen bïtha de gël de rëer cekic kçu.

Widow B Pension

Yïn alëu ba Widow B Pension yök ë läät tuew ka 13 kek cïn ëke liu etök (na kuën yïn ë thukul pan dï cie Australia yïn alëu bï yï ya döm në läät wër 13 në thää kçk), agut të:

- mony dun cï yïn thiaak thou, **ka**
- yïn aci raan de Australia nçj ruön 10.

Në wël käk yiic, Widow B Pension alëu bï ya dam bec ë kam yen liu raan yic, në wët dï yic, ka yeke döm yïn alëu bïk ke yiic geer të cïn rëer pan dï ë läät ka 13 yiic. Alëu bï rçt geer pei na ye të rëer yïn pan dï cie Australia ayet ë läät wër 26.

Yen alëu rçt aya tënë yïn ba ya döm ë kaam bëric na ca lo ë bël kçk yiic kek nçj amat de muççk ë kçc niçp kekë Australia (tiçj ë bak dï yic).

Wife Pension

Yïn alëu bï döm Wife Pension ë läät tueçj ka 13 cïn ëke liu thïn yiic etök (na kuen thukul du pan dï cie Australia ke yïn alëu bï yïn döm ë läät wër 13 në thää dët) agut yen të cïn ya raan Australia nçj run ka 10.

Na ca naç ruön 10 ke yï ye raan Australia, ke Wife Pension alëu döm yïn në kaamic abën cïn liu, në wët dï yic, ka yeke döm yïn alëu bïk rçt geer të cïn cieçj pan dï cie Australia ë läät ka 13 yiic. Yen alëu bï rçt ber geer pei na dhiac ke yï liu Australia ë läät wër 26.

Yen alëu rçt aya tënë yïn ba ya döm ë kaam bëric na ca lo ë bël kçk yiic kek nçj amat de muççk ë kçc niçp kekë Australia (tiçj ë bak dï yic).

Youth Allowance

Na ye yïn dhçj ë thukul kuën ë thää juëc, yïn alëu bï yï döm Youth Allowance ayet në läät ka 13 yiic ë liu thin cekic ku gëk thïn ke yïn ye dhçj ë thukul cï rçt gätçiny (cïtmen, thää de ajatha ka ajatha ë lõj thin kçr), na bër cäth du yic awëen läät ka 13 në wët de piöc dët ca lööm keye bak de kççth Australia ye thää abën, ke ariçm ye döm alëu bï dhiac keye döm agut të piöc du thök.

Na kuën yïn Australian Apprentice, ke Youth Allowance du abï dhiac ke ye döm kë wïc ee ba Commonwealth Registration du ya çk aye gëk keye yam.

Na cï yï ye dhçj ë thukul kuën ë thää juëc ka Australian Apprentice, yïn alëu bï döm Youth Allowance ee kaam thin yen cïn liu në të göör yen kua acie liu wër läät ka 13, kua etök na ye liu ye:

- bï göör ë yilany de tuaany tuööm ka ye (cït. yilany tuaany nycic de ka wën cie tï Australia)
- bï lo tënë dhiëth ka yen nçj kerilic arët cie yök (cïtmen. këny ë raan gçol yen cï täac nçj tuaany rilic arët ka tuëny apeidit, ka na cï gçol yiën thou), **ka**
- në wët de humenterën (cït. döoc ë meth pan peei, mëc de raan ka kuër ë lõj).

Yekë wëu kadï bïk ya döm ça?

Na cek liu du yic ku aci Centrelink juiir lon binë yïn ariçm du ya döm yïn ë kaam liu yïn, yïn abï dhiac ke yï ye döm cimen theer ku kuat ajuëk kçk puçth bï kek ya döm yïn ë lää t tueçj ka 13 yiic ke liu du.

Në wët dï yic, tënë ariööp yeke dam ayeer ëke cï temkççth (cïtmen de Age Pension ku Widow B Pension), yïn aci ajuëk käkë ya döm na ye të cïn jääl Australia ke yï cï ber lo bën, ka ba kek döm ë läät lik cie 13 ke liu du yiic. Na çot ke yï tï pan peei cie Australia abï läät ka 26 wan, ke ariçm du alëu bï ye yic geer, ku abï kuen abën keye bak ë wëu kççth de thää ca nçk ke yï rëër Australia ë kaam de run ka 16 ku un ke maac. Abï Centrelink lëk yïn ye bak ço yen ye looi të lëk yïn kek ë jääl du.

Remote Area Allowance ee tç etök ë läät tueçj ka bët cïn ëke liu thïn yiic.

Concession Cards abën ee rëer ke lui në läät yiic ka 13 kek cïn ekë liu Australia.

Kök ë röt mat thïn kowr ba kek deet

Amat ë muöök de kowr niowp ë kem ke bæei

- Australia anow amat ë muöök de kowr niowp kekë bëi kuöt. Të bin rin ke bëi tō thïn ëmen tīj, keyī jaamë kekë Centrelink. Na jiël yīn lo pan ye bak amat kån, ku ye dōm ariowm ye kum nē wël cīnē ke mat thïn yiic (akōlkōl Age Pension ku Disability Support Pension na ow guöp ŋäkdīit cī lēu yīn luoi, ku thää kök Wife Pension, Widow B Pension, Parenting Payment ku Carer Payment tēdō cī rōt lēu), yīn alēu ba ë mēn kån looi bī yīn kony ba gēk ke yī dōm ariowm du bīn thää tō waan thok. Abī lēk yīn na lēu rōt tē le yīn Centrelink lēk jāäl du.

Lōj ë raan ciēj thïn thæer

- Na ye yīn dōm ë Age Pension ka Disability Support Pension ku ca lo dhuuk ba bēnē rēer Australia ku yiēk ariowm du nē run ka rou cī wan kē yiic, ke ariowm du aci lēu bī dōm yīn keyī tō pan dō cie Australia agut ba kaŋ lo bēn Australia nē run ka rou kek puowc yīn ke bēn ba jal raan baai. Abī lēk yuīn na yen ekē loi rōt tē lēk yīn Centrelink jāäl du.

Kaam thin cien dhuuk

- Ariöop kök citmen de Parenting Payment ku Family Tax Benefit anow kaam thin ya dhiil ë nēk Australia tē kån ya raan cī liu ku bī ariowm jal dōm yīn pei pan dō cie Australia. Na puowc yīn lo dhuuk Australia ku yīn ee ye dōm nē ariowm tōj de kākē, ke ye kaam yīndī bīnē yīn jal dōm (na yenē tēde abēn) ke kuat ë jāäl dō böth alēu bī tō kekë lon cīn kan dhuuk Australia nē ka cit läät ke 13 yiic.

Yīn aci **“naŋ ŋäkdīit ë guöp”** na:

- tōk de guöp du yīn gēl ke yī cī loi kuat ë luowc de thää kabēt ë läät yic ka lo tuej nē run böth kē yiic ka rou, **ku**
- cie naŋ kē puowth yök nē piöoc de kuer ë luoi yic, piöc ë thukul ka piöc bī raan rōt geer lēu ben naŋ lon looi ka cit thää kabēt ë läät ka kajuēc, **ka**
- tē cī yīn owr ë kot.

Yenju kaar ba looi ëmen?

Na ye tak nē jāäl bin lo pan dō cie Australia, ke Centrelink alēu bī yīn lēk lon lēu binē yī ya dōm ariowm du ku ye kaam yīndī. Yīn alēu ba ë lēk kāk lööm ku mat ëke ë tēk du yic lon bī yīn dhiil ë jāäl ka ba rēer.

Na cī yīn ajuieer thök ë luoi, ke yīn adhil ba Centrelink luööp. Centrelink abī yīn lēk tē bī liu du ariowm ye dōm yīn rac thïn, bī kēk ë pīr du abēn cātiic, ku them kē arēt bī ya ariowm ye yic yen ye dōm yīn ke yī liu Australia. Na kēnē Centrelink luööp, ke ariowm du alēu bī teem kōu, ku yīn abī kowr ba wēu cī nhīim wan cī ke dōm yīm dhuk/cool.

Yīn adhil ba Centrelink ya luööp ke yīn ŋoot ke kēn jāäl yen ë tēk apuowth na ye tē looi yīn ye ë keye nē läät kadhiättem ke kōl ë jāäl du ŋoot, kan yīn anow lēk abēn kowr kek. Na yīn ye bad ac lo pur dhöl, ke muk nhom ba Centrelink na dōc rōt lēu.

Na ye yīn dōm nē ariowm ë Centrelink ku yīn ajiël Australia (ka kowr Norfolk Island) yīn akowr ba yook owl nē:

Employment Services	13 2850
Retirement	13 2300
Disability, Sickness and Carers	13 2717
Family Assistance Office	13 6150
Youth and Students	13 2850
Tē bin jam kekë Centrelink ë thook kök cie Dingilith	13 1202

TTY de thiēc Freecall™ 1800 810 586
(TTY etök ee kēnē kowr cī miŋ, owj cuök piŋ puowth, cie jam apuowth. Pun ë TTY aye kowr binē yup ë lon kån ya looi).

Muk nhom: Cōt ë pun dun baai tēnē Centrelink ë nēmbaa ka '13' nē Australia yic abēn aye yen ke wēu thōŋnhīim nyaai. Wēu yenē ke yup kākē alēu bīk wuöoc ke wēu yenē ke yup baai ku lēu bīk wuöoc ë kem ke akutnhīim muk lon de telepun. Cōt ë pun de akuööt ku mobail alēu binē thää ya kuen ku kowr wēu juēc.

Na ca thök jään Australia, cɔɔɔ ɣook ë tönj de nēmbaa kāk:

E lɔɔɔ de Austria	0800 295 165 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Canada	1888 2557 493 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de China (North)*	10 800 6100 427
E lɔɔɔ de China (South)*	10 800 2611 309
E lɔɔɔ de Denmark	8088 3556 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Germany	0800 180 2482 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Greece	0080 0611 26209 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de India	000 800 61 01098
E lɔɔɔ de Indonesia	001 803 61 035
E lɔɔɔ de Italy	800 781 977 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Republic of Korea	003 081 32326
E lɔɔɔ de the Netherlands	0800 0224 364 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de New Zealand	0800 441 248 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Philippines	1800 1611 0046 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Portugal	800 861 122 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Singapore	800 6167 015
E lɔɔɔ de Spain	900 951 547 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de Thailand	001 800 611 4136
E lɔɔɔ de Turkey	00 800 6190 5703 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de United Arab Emirates	8000 610 4319
E lɔɔɔ de UK	0800 169 5865 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)
E lɔɔɔ de USA	1866 3433 086 (cɔɔɔ tē cīn wēu nyiɛɛi)

E lɔɔɔ de bēi kōk **+61 3 6222 3455** (yīn ba ē wēu yeke wel na ye kē luui yen ye gam nē telepun dun).

*China (North) ee makēth de Beijing, Tian Lin, He Bei, Shan Xi, Nei Mong Gu, Hei Long Jiang, LiaoNing, Ji Lin, Shan dong ku He Nan. Makēth kōk kē abēn aye nyic ēkē ye China (South) nē wēt ēkē.

Muk nhom: Nēmbaa kāk yeke cɔɔɔ ē bēi kōk yiic tē cīn wēu nyiɛɛi kek aye ke dōr emītōnjē tēnē Centrelink International Services (lon de Centrelink kekē bēi kōk). Cōt cie wēu ye nyaai kān aci lēu bī tō ē baai yic abēn, ku acie lēu bī ciēn wēu nyiɛɛi kek tē yup nē ye ē mobail pun ka puun yeke yuōp nē akuōtic. Yīn alēu ba wēnh adiit/ kāt ya kɔɔɔ bī cɔɔɔ ē puun yenē wēu cuat piny thīn nē wēu ke pan ē ku acie lēu bīk key a dhuōk yīn tē cī cōt thōk.

Jai de rɔt

Lēk cī ke tāāu nē awēreŋ kānic aye cī juiir ēke ye anyuuth etōk tēnē ariōōp yeke dam aɣer ku kony-kony kek tō.

Ye kāk ko ye luɔn du?

- Yen e londu ba tak na kɔɔɔ ba awēreŋ de dōm cuat ku ba thiōōŋ kua cuatē, nɔŋ dētīc de tē le pīrdu thīn.
- Lēk kāk alɔ cōk nē Kol 2010, kua alēu bīk rōt geer. Na loi yīn gēt aɣer ka ē nīn kē cī wan, ke kɔŋ deetic kekē Centrelink lon ye malumet tō thīn yith.

Ye kōl ɣo yenē ariōm dam aɣeer?

Ariōm kuōt de akuma aye ke dōm tēnē, ka cī wan, kōl yen cīnē awērek cuat. Ke yen tē cīn awērek dac cuat ke yen alēu bīnē yīn dac dōm.

Ye keno yen bī ya kē loi na lɔ rōm ke raan de diāk?

Yīn alēu ba rōm kekē raan de diāk cie raan lui Centrelink. Na loi ē keye, ke yī muk nē yī nhom lon kēn Centrelink raan de diāk yiēk riēl bī lek gām aɣer ka jiēm kekē yīn nē lɔŋ ariōp.